(1941 Ed.); पृथिव्यग्निभूयिष्ठत्वादम्लः CaraS. i. 26. 40 (1941 Ed.); वैरं जलाग्न्योः VasiS. 32. 206; खवाय्वग्न्यम्बुधात्रीभिरारब्धमाशुनाशि च BṛParāSm. 12. +2; शब्दस्पर्शौ तथा रूपरसगन्धाभिधायिनः। तेजो(? भ्यो) भूतानि जातानि खवाय्वग्न्युदकानि च JayāS. 3. 8; 16. 40; (स्यमन्तकमणेः प्रभावात्) राष्ट्रस्योपसर्गानावृष्टिव्यालाग्निचोरदुर्भिक्षादिभयं न भवति ViṣṇuP. iv. 13. 26; नाग्नौ मेहं कुर्वीत MārkP. 34. 34; स्वप्नेऽग्निं प्रविशेद्यस्तु न च निष्क्रमते पुनः। …तदन्तं तस्य जीवितम् MārkP. 43. 31; पृथिव्यग्न्यम्बुवायूनां नभसश्च द्विजोत्तमाः। महत्त्वमेवमृषिभिर्वर्ण्यते VāyuP. i. 50. 56; नाग्निशस्त्रविषैरन्यैर्मृत्युरेषां विधीयते BrahmāṇḍP. ii. 7. 183; मनसः खं ततो वायुरग्निरापो धरा क्रमात्। … पञ्चेति महाभूतानि SūrySi. 12. 23; क्ष्मांभोऽग्निक्ष्मांबुतेजः खवाय्वग्न्यनिलगोऽनिलैः। द्वयोल्बणैः क्रमाद्भूतैर्मधुरादिरसोद्भवः AṣṭāHṛ. i. 10. 1; अग्नेरपत्यं प्रथमं सुवर्ण्णम् EI. xxii. 186. 57; अग्नितोयवाय्वाकाशादीनां तु…आकारानुवृत्तिः कल्प्येत TantrVā. 249. 8 (*on* i. 3. 26); वायोस्तेजः (v. l. वायोरग्निः) PañcPra. 29. 4; व्योमप्रभञ्जनाग्न्यम्बुभूमयो भूतपञ्चकम् MṛgendraT. i. 12. 19; भास्वदग्नौ…शुक्लं…रूपम् MṛgendraT. i. 12. 28; पञ्चभूतानि जज्ञिरे … मरुत्कृष्णो रक्तोऽग्निः S'āraTi. 1. 21; त्वमग्निस्त्वमापस्त्वमाकाशभूवायवः BhavāBhu. 12; वाय्वग्निभ्यां यथा लोहं ध्मातं त्यजति वै मलम् BhāgP. iii. 28. 10; ते स्मृताः पापिनो नराः … गोष्ठाग्निजलरथ्यासु …। त्यजन्ति ये पुरीषाद्यम् SkandP. i(2). 41. 63; वेगोत्सर्गं न कुर्वीत … गोष्ठे न चाग्नौ ViṣṇuDhaP. ii. 88. 3; भेको भवति हृत्वाग्निम् ViṣṇuDhaP. ii. 120. 24; तन्मात्रेभ्यो हि भूतानि जातानि। आकाशवाय्वग्निजलभूमयः BṛNāraP. 3. 35; धूमाग्निवातानां संयोगस्त्वभ्र उच्यते LiṅgaP. i. 54. 39; पादौ…। नाग्निप्रसारयेत् …। वाय्वग्निनृपविप्रान् वा सूर्यं वा शशिनं प्रति PadmP. i. 55. 69; (अभूत्) वायोरग्निः SarvaVeSāSaṁ. 336; खवाय्वग्न्यम्बुपृथ्व्यस्स्युः सूक्ष्मा एव न चापरे SarvaSiSaṁ. 9. 23; याद्यक्षरचतुष्कं तु वाय्वग्निक्ष्माम्भसां तनुः ĪśānS'iPa. i. 1. 49; ii. 1. 131; नसि पुटयुगलेऽस्मिन्नूर्ध्वमग्निस्तु तिर्यक् ĪśānS'iPa. i. 3. 6; जलाग्निमरुदाकाशान् कोणपत्रेष्वनुक्रमात्।…यजेत् ĪśānS'iPa. i. 26. 75; खानिलाग्न्यब्धराः… पञ्चभूतानि ĪśānS'iPa. ii. 1. 105; भूम्यम्ब्वग्निमरुद्वियत् ĪśānS'iPa. ii. 19. 76; अग्निर्मही … जगत्त्रयाणि। यस्माद्भवन्ति विभवन्ति विशन्ति यञ्च गोविन्दमादिपुरुषं तमहं भजामि BrahmS. 5. 60; आत्मादित्रयमात्मबीजसहितं व्योमाग्निमायालवैर्ज्ञानात्मानमथाष्टदिक्षु परितो मध्ये च शक्तीर्नव। न्यस्त्वा पीठमनुं च PañcRā.(Nā.) iii. 2. 29(28); अग्नेस्तु लोचनं रूपम् (आदत्ते) SaṁgīRa. i. 42. 8 (1(2). 68); जडसङ्गाज्जडत्वं हि जलाग्न्योर्मेलनं यथा AdhyāRā. i. 7. 37; भृग्वग्निपाशकाम्भोभिर्मृतानामात्मघातिनाम्। पतितानां च नाशौचम् AgniP. 157. 32; गोष्ठाग्निजलरथ्यासु…। त्यजन्ति ये पुरीषाद्यान् S'ivaP. v. 6. 22 (412B. 1); यैः (द्विजैः) कृतः सर्व्वभक्षो(ऽ)ग्निरपेयश्च महोदधिः EI. xxii. 166. 28; पूर्णचन्द्र इति श्रीमान्…नाग्नौ विशुद्धो न तुलाधिरूढः किन्तु प्रकृत्यैव युतो गरिम्णा EI. xvii. 191. 5; तन्मात्रपूर्वास्तदुपरि मरुदग्न्यम्बुभूम्यः क्रमात् स्युः TattvMu. 1. 12; खं वाय्वग्निजलोर्व्योषध्यन्नदेहाः क्रमादमी। संभूता ब्रह्मणः PañcDa. 4. 4; रसादिजिह्वया सार्धं जलमग्नौ विलापयेत् MahNirvāT. 5. 95; ब्रह्मान्तरीक्षवाय्वग्निवरुणभूमयो लोकाः DīpKa. 88. 7 (*on* 3. 145); पुमांश्चरोऽग्निः…अजः TājiNī. 1(1). 2(2); वायोरग्निः…उत्पद्यते VedāntSā.(Sa.) 9. 11; प्रतिपादितं द्यावापृथिव्यग्निवायुसूर्यचन्द्रविद्युन्नक्षत्रादिसकलजगदाधारत्वम् UpaParā. 44. 22; त्वमग्निः … मरुत्त्वम् CaitaCa. 43. 8(2); पृथिवीजलाग्न्यन्तरिक्षवाय्वादित्यदिक्चन्द्रतारकातमःप्रभृतिष्वात्मपर्यन्तेषु S'ivārkaMaDī. i. 368. 17 (*on* i. 2. 19); खवाताग्नेर्जलम् S'ivS. 1. 75; ततो वायुः प्रकीर्तितः। ततोऽग्निश्च प्रजातोऽत्र अग्नेरापः प्रकीर्तिताः S'aktiSaṁT. i. 1. 113; व्योमवाय्वग्नितोयक्ष्मारूपिणीशक्तिसंयुतम्। …पूजयेत् TantrRā. 22. 14; प्राणाग्नीलाम्बुखात्मानः पवनाः स्युर्यथाक्रमम् TantrRā. 27. 5; 27. 22; पश्चिमे भूमितोयाग्निवायुकर्मान्तिकान् लिखेत् TantrRā. 30. 29; प्राणाग्नीलाम्बुखात्मानः पङ्क्तयः पञ्च कीर्तिताः TantrRā. 35. 47; **6 i** the plant *Plumbago zeylanica* or *Racinus communis* (*citraka*) द्विरुत्तरं हिङ्गुवचाग्निकुष्ठम् CaraS. vi. 26. 20 [1941 Ed.]; viii. 4. 21; [1941 Ed.]; °वाजिगन्धाग्निवृद्धिभिः। …तैलं पचेत् SuśruS. iv. 37. 12; दीप्यकाग्निर्हरीतकी विडङ्गो भागवृद्धि विनियोज्य चूर्णितम् HārīS. iii. 6. 27; द्विरुत्तरं हिङ्गुवचाग्निकुष्ठसुवर्चिकाक्षारबिडाजमोदम्। … °गुल्मोर्ध्वसमीरणघ्नम्। मुस्ताजमोदपूतीकवचाशुण्ठ्यग्निधान्यकैः। … क्वाथं तृट्शूलवान् पिबेत् AṣṭāSaṁ. i. 71. 10 (1. 11); मिशिमाषकुलत्थाग्निप्रकीर्यानाकुलीद्वयैः। अन्यैश्च…द्रव्यैः शीते तैलं ज्वरे पचेत् AṣṭāSaṁ. ii. 11. 20 (6. 2) = AṣṭHṛ. iv. 1. 138; AṣṭāSaṁ. ii. 71. 24 (4. 11) = AṣṭāHṛ. iv. 9. 110; AṣṭāSaṁ. ii. 181. 22 (6. 2); सप्तच्छदाग्निसुषवीफलबाणघोंटाः AṣṭāHṛ. i. 15. 17; मुस्तावचाग्निद्विनिशाद्वितिक्ताभल्लातपाठात्रिफलाविषाख्याः।…मलपाचनाश्च AṣṭāHṛ. i. 15. 40; विडंगसौवर्चलचव्यपाठाव्योषाग्निसिन्धूद्भवयावशूकैः। पलांशकैः क्षीरसमं घृतस्य प्रस्थं पचेज्जीर्णकफज्वरघ्नम् AṣṭāHṛ. iv. 1. 92; बिल्वाग्निग्रन्थिकान्ताकुलहलकुनटीशिग्रुमूलाग्निमंथान्…कल्कीकृत्य KalyāKā. 10. 10; 10. 11; 10. 18; 11. 170; 12. 26; विडङ्गसिन्धुत्रिफलायवानीपाठाग्निधान्यैश्च पलप्रमाणैः। दत्त्वा त्रिवृच्चूर्णपलानि चाष्टावष्टौ च तैलस्य पचेद्यथावत् SiddhYo. 4. 39; त्रिफलादशमूलाग्निनिकुम्भानां पलं पलम्।… दन्त्यरिष्टो निषेवितः SiddhYo. 5. 19; 5. 48; व्योषाग्निमुस्तत्रिफलाविडङ्गैर्गुग्गुलुं समम्। खादन्सर्वाञ्जयेद्व्याधीन्मेदःश्लेष्मामवातजान् SiddhYo. 36. 21; 37. 41; मूलं बिल्वकपित्थयोररलुकस्याग्नेः … वर्ध्मजित् SiddhYo. 40. 21; 41. 15; करवीरनिशादन्तीलाङ्गलीलवणाग्निभिः। …पचेत्तैलं भगंदरे SiddhYo. 48. 17; 57. 64; गन्धकाग्निशिलातालम्। …तैले विनिक्षिपेत् S'ārṅgaS. ii. 9. 187; ब्रह्मबीजाजमोदाग्निभल्लाततिलसंयुतम्। सेवितम् RasRaSa. 5. 203; 13. 58; 16. 15; श्येनाग्निलोणपिण्डानि धत्तूरकरसं ततः। गृहधूमस्त्रिकटुकं विषाष्टकमुदाहृतम् S'āraTi. 23. 144; चित्रकोऽग्निश्च RājNi. 86. 13; चित्रकेऽरुष्करेऽप्यग्निः ParyāMu. 23. 261; दहनः पाठीनोऽग्निर्ज्योतिष्कश्चित्रकोऽग्निको व्यालः AbhidhāMañ. 9. 5; अरुष्करोऽग्निकदरः त्रिफलानिकुटत्वचः AśvaVai. 51. 9; तथैव कार्यः। स्वेदो गजस्य प्रविचार्य नेत्रमेरण्डबिल्वार्कमथाग्निरब्दैः Hastyāyur. 212. 12 (2. 17); भृङ्गार्काग्नि°…एषां रसेन। क्षिप्त्वा…माषमात्रं ददीत RaseCin. 9. 63 (139. 7); 9. 255 (226. 5); शुद्धसूताग्निमरिचम् …। काठोडुम्बरिकाक्षीरैर्दिनं मर्द्यम् RaseCin. 9. 272 (232. 29); अग्निः चित्रकः BhāvPraNi. 197. 19; MediK. 87. 1; S'abdaRaSaK. 186. 2; **6 ii** a kind of *citraka* (plant) also called *kāla* कालो व्यालः … अग्निर्दाहकः DhanvNi. 86. 20; RājNi. 86. 20; **6 iii** a kind of plant also called *Bhallātaka* भल्लातकोऽग्निर्दहनः RājNi. 123. 16; अग्निः चित्रकः भल्लातश्च BhāvPraNi. 197. 19; Vaija 281. 2; NānārthāSaṁ. i. 21. 2; KośaKaTa. 2. 6180; **6 iv** the tree *Semicarpus anacardium* (called *Aruṣkara*) अग्निस्त्वरुष्करे जारे निम्बुके चित्रके तथा RājNi. 430. 3; चित्रकेऽरुष्करेऽप्यग्निः ParyāMu. 23. 261; **6 v** *Citrus acida* (called *nimbuka*) भल्लातभार्गी लघुमूलपथ्यां चैवाग्निराजीमरिचं यवानीम् ĪśānS'iPa. i. 45. 166; अग्निस्त्वरुष्करे जारे निम्बुके चित्रके तथा RājNi. 430. 3; अरुष्करोऽग्निकदरः त्रिफलानिकुटत्वचः। एभिस्तैलम् … साधितं व्रणरोपणम् AśvaVai. 51. 9 (comm. अग्निर्निम्बूकः); **6 vi** a kind of plant called *jāra* अग्निस्त्वरुष्करे जारे निम्बुके चित्रके तथा RājNi. 430. 3; **7 i** number three (due to the three sacrificial fires) बाणाग्निलोचनानि स्युः NāraS. 5. 16; गुणगुणऋतुपवनगुणेन्दुकृताग्निपवनशराः VasiS. 14. 93; विषयैकचन्द्रभूतार्णवाग्निरुद्राश्विवसुदहनाः BṛSaṁ. 98. 1; याम्ये सार्धास्तथाग्नयः (नक्षत्रविक्षेपांशाः) LaBhāska. 8. 7; सितशीघ्रस्य यमलगोवेदनवाष्टाग्निपक्षयमखनगाः (7022389492) BrāhmSphuSi. 1. 18; अत्राङ्गाग्निपदस्थिताश्च परितस्तत्पार्श्वयो रज्जवः VāstuVi. 6. 10; दशपङ्क्त्यष्टवेदाग्निचन्द्रयुग्मगुणाक्षिभिः। पदक्लृप्तिरियं प्रोक्ता मन्त्रवर्णैः S'āraTi. 12. 103; बाणवेदाग्निपक्षाणि सोपानादियुगैः…सिंहान्वितानि ज्ञेयानि YuktiKa. 50. 14; योजनानि … वह्न्यग्निवसुखेन्द्रक्ष्मा सङ्ख्यातानि SamarāSū. 5. 99; स्युस्त्रयो रामास्त्रयोऽग्नयः ĪśānS'iPa. i. 1. 83; i. 52. 70; ii. 6. 39; शास्त्राब्दपिण्डः स्वरशून्यदिग्घ्नस्तानाग्नियुक्तोऽष्टशतैर्विभक्तः Bhāsv. 1. 4; चकार्धमाद्यं च तथा द्वितीयं सर्वत्र पूर्णाग्निमिताभिरेव Golā. 215. 15 (25. 19); युगान्यग्नयस्त्र्यब्धयः शैलचन्द्राः शनौ चेति राश्यादिना क्षेपकेण … युतः KaraṇaKu. 1. 6(4); अग्नयस्त्रयः CaturCin. ii(2). 922. 11; खद्वयं निधिवेदाक्षिचन्द्राक्ष्यग्निहिमांशुभिः। महाक्षौहिणिका प्रोक्ता संख्या गणितकोविदैः S'ārṅgPa. 1915; वेदखाग्निशराः SāhiDa. 235. 2; शिवघ्नोऽब्दः स्वखाद्रीन्दुलवाढ्यः खाग्निशेषितः। जन्मतिथ्यन्वितस्तत्र तिथावब्दप्रवेशनम् TājiNi. i(1). 17(13); वह्नी रामः शिखी चाग्निः पावको दहनानलौ। शंकराक्षि पुरो लोकास्त्रीणि कालस्त्रयो गुणाः JyotiṣNi.(Aṅka.) 3; अग्निभिस्तु हरेद्भागं तदन्यद्विपरीतकम् S'aktiSaṁT. i. 5. 53; नभोऽक्षाग्न्याप्ता रविदिग्भुजः GrahaLā. 4. 22; त्रयं कालाग्निभुवनगङ्गामार्गेशदृग्गुणाः AlaṅkāS'e. 18. 1(4); वेदस्वग्निचन्द्राङ्कसंख्येऽब्दे … लिखितम् EI. i. 94. 15; शाके वस्वग्निवेदेन्दुगण्ये EI. vi. 133. 255; ब्रह्माग्निवार्धिशशिशाकगुणेश्वरेऽब्दे EI. vi. 125. 218; ब्रह्माग्निवेदशशिगण्यशकेश्वरेऽब्दे EI. vi. 123. 153; वेदवस्वग्निचन्द्राङ्कसंख्येऽब्दे विक्रमार्कतः…लिखितम् EI. i. 94. 5; नेत्राग्नित्रिगुणेषुशैलशरनागाङ्कोन्मितैः सामितौ S'ilpaRa. i. 17. 23; अग्निशब्दस्त्रिसंख्यावाचकः VīraMi.(Lakṣaṇa.) 642. 18; गजाः 8, अद्रयः 7, अग्नयः 3 NirṇaSi. 8. 5; खखाभ्रदन्तवेदैश्च युगाग्निद्वीन्दुसंगुणैः सूर्यवर्षैः क्रमेणैते स्युः SiddhāTaVi. 4. 20; **7 ii** the third house (counted from the *lagna*) in a horoscope कुद्व्यग्न्यब्धिसुताष्टांकांत्याये शुक्रो न विध्यते NāraS. 12. 6; **7 iii** the third lunar day ‘अग्निः’ तृतीया CaturCin. iii (2). 67. 13; अग्निस्तृतीया VīraMi.(Samaya.) 21. 19; NirṇaSi. 62. 18; **8** a sage who composed various *sāmans* अग्नेः संवर्गः ĀrṣBr. i. 3. 1; अग्नेर्हरसी द्वे ĀrṣeBr. i. 4. 2; v. 4. 11; vi(1). 6. 13; i. 5. 10; i. 6. 1; i. 7. 1; i. 10. 6; i. 10. 7; iii. 2. 5; iv. 1. 7; v. 5. 1; vi(1). 3. 5; **9** digestive faculty, digestive fire अग्निः प्राणान्त्सं दधाति AV. iii. 31. 6; आहारमात्रा पुनरग्निबलापेक्षिणी CaraS. i. 5. 1; वसन्ते निचितः श्लेष्मा…कायाग्निं बाधते CaraS. i. 6. 22; i. 6. 34; i. 7. 32; i. 13. 38; i. 13. 50; i. 27. 231; यस्याग्निश्च बलं चैव नाल्पं भवति देहिनः। क्षीणलोहितमांसस्य यथा प्रेतस्तथैव च(? सः) BhelaS. 103. 22 (5. 6); उदीर्य कोष्ठादग्निं च रक्तपित्तं यथा बहिः।…ज्वरं करोति HārīS. iii. 1. 2; मलमजीर्णं निहन्ति चाग्निः HārīS. iii. 3. 5; पीतं सर्पिः … जनयति बलाग्निमेधाः KāśyaS. 16B. 33; 19B. 5; 21A. 36; (रसायनानि) एतानि ह्यग्नेर्वर्धकानि S'ābaBh. 1503. 13 (*on* vi. 7. 33); दोषाग्निधातुसाम्यकृता मितेनाहारेण शरीरपोषणम् DaśKuC. 41. 20; (त्रिदोषैः) तैर्भवेद्विषम-